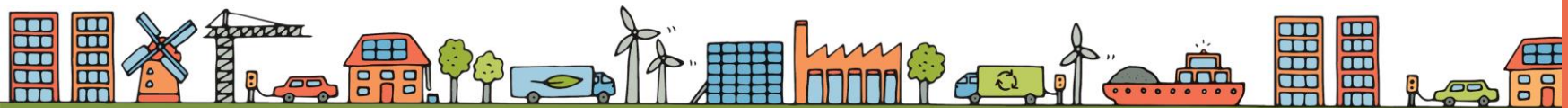

cirkelab^{*}

stimuleert, creëert en verbindt
in de transitie naar een
regionale circulaire economie

Verlag workshop: Een afvalloze gemeente?

29 mei 2018, Gemeentehuis Oud-Beijerland

Aanwezigen

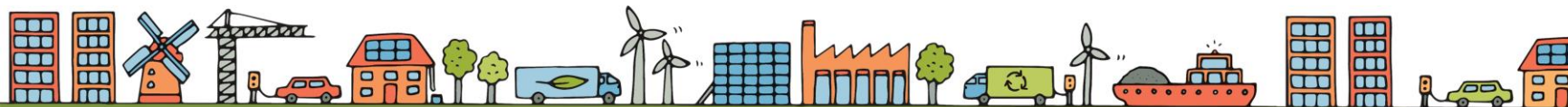
- * Gemeente Oud-Beijerland
- * Haagse Hogeschool Facility management
- * Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- * RoosRos Architecten
- * Inkoopbureau West-Brabant
- * Denns werk
- * Cirkellab

Inleiding

100% circulair in 2050, dat is de ambitie. Maar wat betekent dit voor gemeenten zelf als we kijken naar het thema afval? Het doel van de gemeente Oud-Beijerland is om hier dit jaar nog stappen in te zetten. En daarmee meer dan logisch om te starten om de eigen afvalstromen onder de loep te nemen en een voorbeeldfunctie in te nemen. Wat circulaire economie kan betekenen om anders om te gaan met afval – en nog beter dit zoveel mogelijk te voorkomen – als gemeentelijke organisatie, gingen de deelnemers in deze workshop van Cirkellab ontdekken. Van hergebruik van groenafval en straatstenen, circulaire (her)ontwikkeling van een gebouw en gebied, inzameling van huishoudelijk afval, tot aan de aanpak van plastic bekertjes en koffiedik!

De workshop werd afgetrapt met een interview met de wethouder duurzaamheid Piet van Leenen: “Duurzaamheid heeft de afgelopen jaren een enorme omslag gemaakt, mede door het akkoord van Parijs. Toch is er nog veel te doen en dat start bij het gemeentehuis. We moeten het van de daken schreeuwen met als doel om zo zuinig mogelijk met onze grondstoffen om te gaan. Soms met een dosis lef en ambitie, zoals we nu al doen bij de realisatie van het circulaire, multifunctionele gebouw De Boezemvriend.”

Circulaire economie

Vervolgens werd het lied 'Knockin' on Heaven's Door' afgespeeld, uitgevoerd door Guns N' Roses, waarvan de oorspronkelijke versie van Bob Dylan is uit '73. Vele (on)bekende bands, zangers en zangeressen hebben dit lied opnieuw uit de kast gehaald, er telkens net een andere draai aan gegeven én er aan verdiend. Bovendien is een lied an sich een dienst, het bezit geen grondstoffen, bij uitstek circulair! Circulaire economie gebeurt dus al lange tijd. Toch zijn er ook nog een boel uitdagingen, omdat ons denken nog veelal lineair is. Denk bijvoorbeeld aan een theezakje, met theebladeren in een synthetisch zakje, met een papieren label, een touwtje en metalen nietje. In welke afvalbak je dat ook gooit: het is pas biologisch of technisch her te gebruiken als je eerst alles van elkaar scheidt....

Cirkellab helpt overheden en bedrijven om bedrijfs- en maatschappelijke uitdagingen om te zetten in concrete (business)kansen en oplossingen op regionale schaal. Daarbij kun je denken aan het uitwisselen van materialen en energie en het creëren van innovatie, samenwerking en lokale werkgelegenheid. Maar dus ook aan het zoveel mogelijk voorkomen en hergebruiken van afval. Daarna werden de deelnemers getest in hun eigen kennis over circulaire economie in een quiz. Zo werd bijvoorbeeld geleerd dat de bouwsector de meest grondstofintensieve sector is in NL met 50% van het nationale grondstoffengebruik! De bouw kan met dit gegeven een erg belangrijke rol spelen in de transitie naar een circulaire economie.

Circulaire economie

Rethink
Redesign
Refuse
Reduce
Reuse
Repair
Refurbish
Remanufacture
Repurpose
Recycle
Recover

Verdere uitleg over circulaire economie kwam aan bod in [deze video](#) en het R-en model van de technologische stromen (Rethink, Redesign, Refuse, Reduce, Reuse, Repair, Refurbish, Remanufacture, Repurpose, Recycle en Recover). Uiteraard worden deels deze R-en al toegepast in Oud-Beijerland, zoals een machinefabriek die onderdelen van oude machines reviseert en weer als nieuw aanbiedt. De R-en zijn hierbij op volgorde van wenselijkheid genoemd. Daarbij is bijvoorbeeld recyclen pas een van de allerlaatste stapjes gezien dit dikwijls kwaliteitsverlies met zich meebrengt en veel energie nodig heeft. Beter is eerst te kijken; hoe wij grondstoffen in beginsel al kunnen voorkomen/beperken en vervolgens een product in zijn geheel zo lang mogelijk ge- en hergebruiken (voordat we terug gaan naar de onderdelen of grondstoffen).

De circulaire economie belooft veel kansen. Zo heeft TNO berekend dat als we inzetten op een circulaire economie, er 7,3 miljard euro per jaar bespaard kan worden wat vergelijkbaar is met 54.000 banen. Er is dan ook een Nationaal Grondstoffenakkoord die de ambitie onderschrijft om in 2030 50% circulair te zijn en in 2050 100% circulair.

Afvalloze gemeente

Het belangrijkste is om afval zoveel mogelijk aan de voorkant al te voorkomen. Hebben we een bepaald product überhaupt nodig, kunnen we het zo ontwerpen dat na einde levensduur het toch weer nuttig hergebruikt kan worden, hoe zorgen we ervoor dat een producent blijvende verantwoordelijkheid heeft over zijn product en hoe zorgen we ervoor dat de biologische en technologische stromen zo veel mogelijk gescheiden blijven? In deze workshop maken we onderscheid tussen vier verschillende stromen, allen stromen waar de gemeente verantwoordelijk voor is en/of een rol in heeft:

- * Huishoudelijk afval
- * Bouw- en sloopafval
- * Gemeentelijke afvalstromen
- * Afval afkomstig uit de buitenruimte

Er zijn in ieder geval al mooie voorbeelden van het streven naar afvalloze gemeenten, zoals het belonen van bewoners voor het scheiden van afval, het 'omgekeerd' inzamelen van afval, het inzamelen van elektronische apparatuur via de postbezorger, het omzetten van oud brood in energie, het niet slopen van gebouwen maar 'oogsten', het realiseren van 100% afvalscheiding op de bouwplaats, het creëren van een materialenpaspoort, het kweken van oesterzwammen op koffiedik, het delen van auto's, het omvormen van baggerslib tot oeverbeschoeiing, het gebruiken van koffievliesjes als bodemverbeteraar voor agrarische gronden, etc. Dit betekent dat de circulaire economie geen utopie meer is, maar langzamerhand gestalte krijgt in ons dagelijks leven, in de openbare ruimte en op de werkvloer!

[Klik hier](#) voor de presentatie van Cirkellab.

Ontdekkingstocht

De deelnemers werden vervolgens in een aantal groepen aan het werk gezet. De opdracht was om op ontdekkingstocht te gaan in en rondom het gemeentehuis wat betreft prullenbakken, (zwerf)afval en verspilling. Om bijvoorbeeld nader te analyseren of afval wel in de juiste afvalbak terecht komt. Dit heeft het volgende opgeleverd:

- * Prullenbakken: Papierbak staat het verst weg van de kopieermachine, veel plastic bekerhouders te vinden in de afvalbak die gewoon hergebruikt kunnen worden, veel groen afval in de restafvalbak, voorstel vanuit collega's om afvalbakken uit de werkkamers te halen (vanuit gezondheids- en sociaal oogpunt).
- * Zwerfafval: In ieder geval overal te vinden, groot en klein en heel divers. Gaat dikwijls gepaard met sociale problematiek. En zowel bewoners als ondernemers zijn best bereid om hun steentje bij te dragen om zwerfafval te voorkomen en/of op te ruimen!
- * Verspilling/onderbenutting: De raadszaal wordt weinig gebruikt omdat de installaties niet multifunctioneel inzetbaar zijn, bij de toiletten wordt schoon drinkwater gebruikt, in de kantine worden streekproducten gebruikt die op dit moment niet toegankelijk is voor externe gasten en veel stroomverbruik van apparaten, in de binnentuin ligt een kans om bijvoorbeeld kruiden te kweken en de bodewagen wordt zeer weinig ingezet.

Afvalstromen gemeente Oud-Beijerland

Monique van Lent gaf aan waar de gemeente staat wat betreft verschillende afvalstromen, een aantal punten die naar voren kwamen:

- * Bij de inwoners wordt een scheidingspercentage van 75% gerealiseerd. Er zijn doelstellingen voor het 'omgekeerd' inzamelen van afval om dit percentage te verbeteren en per inwoner de hoeveelheid restafval te verminderen tot onder de 100 kg.
- * Het gemeentehuis zelf heeft ca. 2200 liter restafval in de week. Daarnaast bijvoorbeeld stromen papier, PMD, gft afval, oud meubilair en batterijen.
- * Uit de buitenruimte kwam bijvoorbeeld in 2017 ruim 425.000 kg verhakseld hout vrij.
- * Voor de bouw liggen er een aantal kansen om dit circulair te ontwikkelen, bijvoorbeeld met hergebruikte bouwmaterialen:
 - Nieuwbouwprojecten woningen: Rembrandt, Tuinwereld, Abel Tasmankwartier, Spuifront, voorterrein Koni, Poortwijk III
 - Natuurspeeltuin
 - Kinderboerderij en duurzaam educatiecentrum

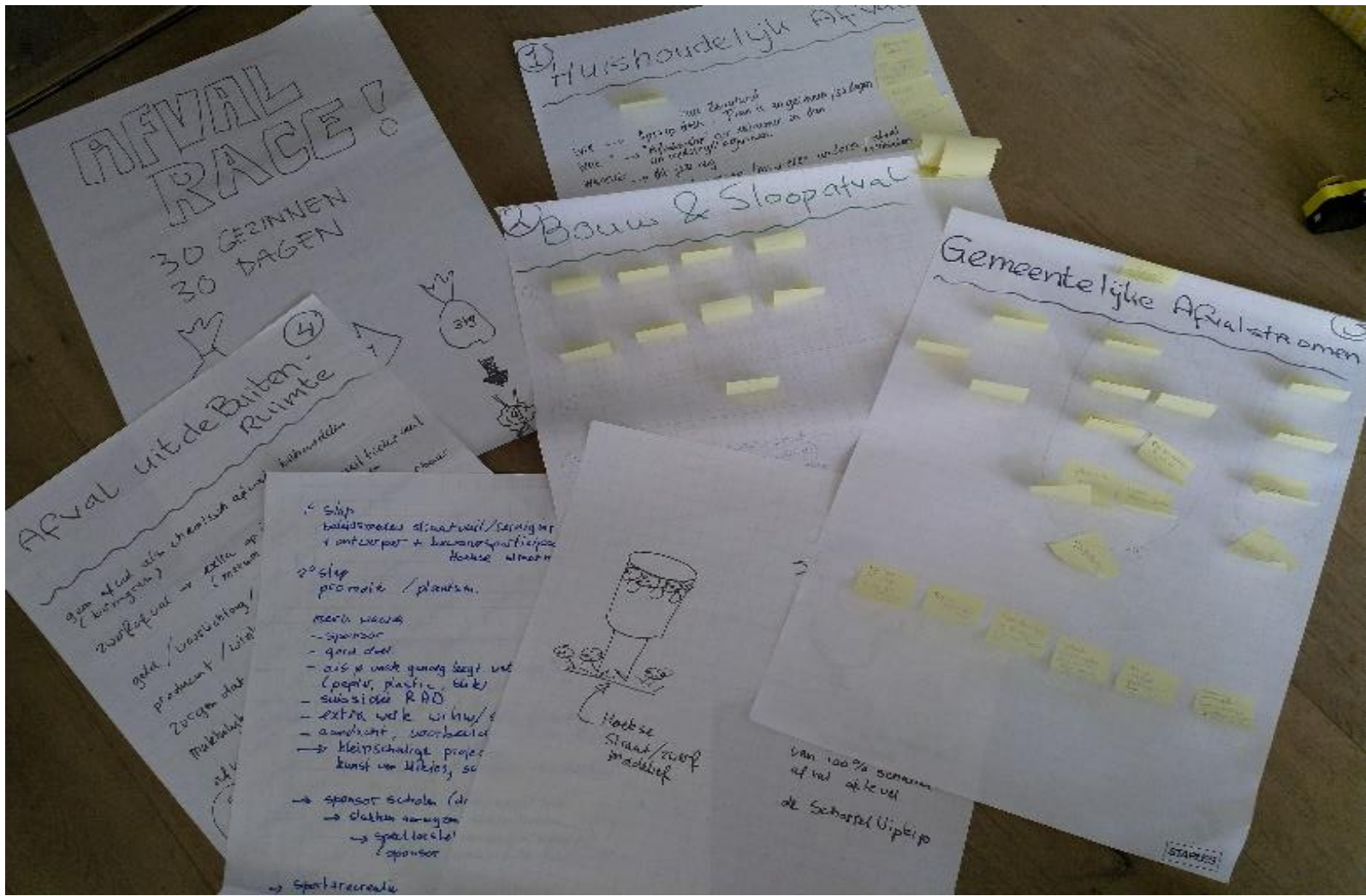

Brainstorm

De deelnemers gingen in een aantal groepen in verschillende rondes een uitdagende brainstorm aan om een afvalloze gemeente Oud-Beijerland te creëren en te concretiseren. Dit heeft geresulteerd in 4 ambities en ideeën:

- * **Groep 1 huishoudelijk afval:**
De afvalrace: 30 gezinnen doen 30 dagen lang mee met een wedstrijd om zo min mogelijk restafval te realiseren. Hiervoor wordt een 'afvalmeter' bijgehouden. Sluit ook mooi aan bij het al lopende initiatief 'afvalvrije scholen'.
- * **Groep 2 bouw- en sloopafval:**
Het multifunctionele gebouw De Boezemvriend circulair ontwikkelen. Bewoners oproepen petflessen in te leveren die gebruikt gaan worden om er kasten van te maken voor in het gebouw. Op deze manier wordt de bouw ook een participatieproject en icoon voor de Hoekse Waard!
- * **Groep 3 gemeentelijke afvalstromen:**
Een zero waste-kantine; verspilling wordt zoveel mogelijk voorkomen door medewerkers te stimuleren zelf hun (op maat) lunch te laten meenemen, keukenapparatuur te leasen, petflessen te weigeren en alleen maar losse thee aan te bieden. Voor de stromen die toch nog over zijn wordt een lokale biovergister gebruikt om energie op te wekken. Voor deze zero-waste kantine ligt een kans voor de fusie van de verschillende gemeenten die vanaf 2019 plaatsvindt.
- * **Groep 4 afval afkomstig uit de buitenruimte:**
Een speeltoestel de 'scharrelwipkip' ontwikkelen van zwerfafval, ingezameld door kinderen vanuit basisscholen. Als beloning voor hun inzet ontvangt de school het speeltoestel. Op deze manier maak je afval leuk én kinderen zijn de toekomst!

Wrap up

De uitgewerkte ambities en ideeën werden in een pitch gepresenteerd voor een jury in de vorm van een Dragons' Den. Na een aantal 'kritische' vragen en een voorselectie van het publiek, is groep 4 verkozen tot de winnaar! Zij hadden een leuk, behapbaar en creatief idee.

Monique sloot af: "Deze ideeën nemen we mee. Belangrijker om nu kleine stapjes al in gang te brengen, dan af te wachten totdat er grootste, gedetailleerde beleidsplannen zijn uitgewerkt. En erg mooi om te zien dat er met deze workshop weer nieuwe ambassadeurs gecreëerd zijn!"

En nu?

Om het niet te laten bij één workshop – één moment – bij deze een aantal tips om hier vervolg aan te geven:

- * **Persoonlijke motivatie en passie**
Waar wordt jezelf blij van? Op die manier kun je het onderwerp van circulaire economie ook het beste overbrengen naar een ander. Het mag dan ook gewoonweg leuk zijn. Ja, de theorie erachter is belangrijk. Maar circulaire economie biedt juist ruimte voor creativiteit, innovatie en humor!
- * **Waar is de meeste winst te behalen?**
Bekijk als gemeente nader (of laat dit doen door een externe partij) waar het meeste 'waardeverlies' te vinden is wat betreft de verschillende afvalstromen – zowel economisch als ecologisch. Hoogstwaarschijnlijk is op het punt van het grootste verlies, ook de meeste winst te behalen.
- * **Waar zit de energie?**
Is er al beleid voor jouw idee? Past het bij de cultuur en identiteit van de gemeente en haar inwoners? Is er al een bestaand initiatief dat hier mooi op aansluit? Wie zijn de frisdenkers of de 'Willie Wortels'?
- * **Meervoudige waardecreatie**
Kijk of jouw idee ook bij kan dragen aan andere waarden, zodat een en ander elkaar versterkt. Kan het bijvoorbeeld ook bijdragen aan de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, innovatie, educatie, gezondheid, economische bedrijvigheid, etc.?

En nu?

- * **Maak het zo gemakkelijk mogelijk**
Vanuit de ambitie die je hebt geformuleerd, werk uit wat nu kansrijk, haalbaar en concreet is.
- * **Invloedsfeer**
Zorg dat jouw idee binnen je eigen invloedsfeer ligt!
- * **Brede blik**
Bedenk de oplossingen niet alleen op een zolderkamer. Er is een boel te leren van andere branches, ketenpartners, mensen met andere achtergronden, klanten, kinderen, etc. In diversiteit ligt de kracht om andere inzichten, ervaringen en relaties te verkennen voor nieuwe circulaire oplossingen!
- * **Eerste stap**
Focus je op de eerste stap: het wie, wat, wanneer, waarom, hoe, etc. En eenmaal een circulaire stap gezet, vier successen, wees er trots op, maak het tastbaar en draag het uit!
- * **Werkgroep**
Om te zorgen dat de ideeën die in deze workshop zijn geopperd ook daadwerkelijk tot realisatie komen, organiseer als gemeente voor ieder onderwerp een structurele werkgroep. Breng daarvoor de benodigde stakeholders in kaart en organiseer op regelmatige basis een werksessie waarin ambities en ideeën verder geconcretiseerd worden. Zorg daarbij dat voor iedere werkgroep een trekker vanuit de gemeente benoemd wordt en/of een externe procesbegeleider wordt ingezet.

Doorpraten?

Cirkellab B.V.

Jeroen Put

jeroen@cirkellab.nl

06-38299813

Thirza Monster

thirza@cirkellab.nl

06-28446512

Op de hoogte blijven? Schrijf je via www.cirkellab.nl in voor onze nieuwsbrief!

